

År 2017 gjordes det förbättringar vid hälsokällan i Österskogen. Det sattes dit ett rör varifrån man kunde ta vatten, men tyvärr finns inte röret kvar idag. Bredvid syns en bild från hälsokällan tagen kring förra sekelskiftet. Kvinnan lär vara fru Hedvig Forsberg.

Trots att man just nu inte kan ta vatten från hälsokällan i Österskogen så är det ändå en väldigt lummig och rofylld plats att slå sig ner på.

Enligt Riksantikvarieämbetets internetsajt Forn-sök så sattes korset vid Korskällan upp 1959. Det ersatte då ett äldre kors från 1890-talet.

Hälsobringande Boxholmsvatten

Här finns både hälsokällor och offerkällor

BOXHOLM (LT)

Det lär ha vimlat av brunnsorter i Sverige under 1700- och 1800-talen och startskottet för "storhetstiden" var Medevi brunn och året var 1678. I Boxholmstrakten har vi hälsokällan i Linnefors och hälsokällan i Österskogen och på båda de platserna dracks vattnet för att man trodde det var hälsobringande.

I nationalencyklopedin kan man läsa att hälsobrunn eller hälsokälla är en brunn eller källa där vattnet förr ansågs besitta hälsobringande egenskaper, främst genom förekomsten av olika mineralsalter.

Förr i tiden förekom också offerkällor. Så kallas en källa som varit föremål för kult handlingar och där man offrat mynt och föremål av värde. Även en offerkällas vatten dracks för att det ansågs ha läkande krafter och för att det kunde bota sjuka människor.

I Boxholms kommun finns det flera källor som är värda att berätta om. Ingemar "Krölle" Carlsson skrev för många år sedan om bland annat Korskälla som är belägen nära gården med samma namn, knappt fyra kilometer söder om Boxholm. I och med att landsvägen mot Tranås har rätats och förbättrats så har källan hamnat alldeles intill landsvägen.

Ett kors är rest vid källan och om korset tas bort ska den intilliggande gården Korskälla hemsökas av olycka enligt en sägen. I anteckningar ur Elis Wettergrens samlingar framgår ungefär samma sak. Där

framgår också att korset vid källan ska vara upprest till minne av en drottning som där har fött barn, eller också till minne av någon som där har blivit mördad. Men en lantmätare vid namn Marin blev året 1865 skjutsad till Korskälla och när han fick se korset så sa han:

"Här är platsen där prinsessan på sin resa genom landet vilade sig och vart angripen av den så kallade korssjukan och dog där på platsen. Till minne härav restes ett kors på platsen som återfinnes än idag."

En dryg kilometer från Korskälla ligger Rosebo källa. Den är knappast så känd eller välbesök idag, men ändå är den en av de mer gåtfulla. Rosebo källa var både offerkälla och hälsokälla. Enligt Ingemars anteckningar så ansågs källans vatten kunna bota all leghanda sjukdomar. Men källan fordrade i gengäld offer i form av pengar som kastades i vattnet.

Rosebo källa lär ha fungerat som offerkälla ända in på 1800-talets mitt. När pengar offrats så gällde det att dricka så mycket som möjligt av källans vatten. Man kunde också ta med sig vatten hem och genomgå en "hemmakur". De offermynt som under århundradens lopp samlats på källans botten var livsfarliga att vidröra. Den som tog ett sådant mynt fick själv samma

Det är svårt att förstå att det funnits en 30 meter lång brunnssalong vid Linnefors hälsokälla och att Jöns Jacob Berzelius besökt källan. Idag är det tät växtlighet vid platsen och ganska lerigt vid källan.

sjukdom för vilket det offrats. Hälsokällan i Österskogen är belägen nära Österskogens motionsspår och den är en liten lummig oas, men tyvärr är det just nu svårt att komma åt rent vatten från källan.

Ingemar Carlsson kallar källan i Österskogen för Rökäl-lan men varifrån detta namn kommer är okänt. Idag säger vi "Hälsokällan i Österskogen" men så tycks människor ha sagt även förr i tiden. I tidningen Östgöten fanns det en notis den 6 juni 1906 om denna hälsokälla:

"I den vilda och natursköna Österskogen ligger en källa, som långt tillbaka i tiden fått namnet Hälsokällan" skriver författaren. Det framgår också att vattnet är välsmakande och lätttryckt samt användes av rätt många, både friska och sjuka och som prisa dess välgörande verkningar.

Notisen i tidningen för drygt 117 år sedan berättar också att hälsokällan i Österskogen hade sin glansperiod under

den gamla Burénska tiden. Bland annat så uppsattes då en paviljong och den användes både som kuranstalt och som sommarnöje.

Paviljongen förföll sedan men några smeder från bruket lär ha återställt paviljongen i brukbart skick. Numera finns det förstås inga spår av någon paviljong och det är omöjligt att ens ana var den varit placerad.

I den gamla tidningsnotisen från 1900-talets början kan man också läsa att hälsokällan kommit till heders igen på senare tid och att man kan se ganska många som vallfärdar till platsen.

En stor förbättring gjordes vid Hälsokällan i Österskogen under år 2017. En rotvälta som lagt sig över källan togs då bort, dike grävdes så vatten rann undan, det kom dit bord och bänkar och ett rör monterades där man kunde ta vatten, men detta rör är tyvärr borta idag. Sabotage kanske?

På Linnefors ägor, inte långt från Hembygdsgården

Boden i Ekeby, har det också funnits en hälsokälla. Linnefors hälsokälla var dess namn. Det finns ju anledning att anta att även denna hälsokälla hade sin storhetstid under 1700- och 1800-talen.

Enligt gamla anteckningar ska det ha funnits en 30 meter lång brunnssalong intill källan och där ska spel och dans ha förekommit och så brunnssdrickning förstås.

"Den svenska kemins fader", Jöns Jacob Berzelius föddes i Väversunda, och han står staty både i Linköping och i Stockholm. Men egentligen borde det ju finnas en staty över Jöns Jacob Berzelius även i Ekeby!

I ungdomen kom nämligen Berzelius som fosterbarn till Anders Ekmark som var kyrkoherde och prost i Ekeby.

Så det var på sätt och vis i Ekeby som Berzelius formades, och kanske hade Linnefors hälsokälla en påverkan på Berzelius val i livet. Han tjänstgjorde en tid som fattigläkare vid Medevi brunn, och då utförde Berzelius studier av brunnsvattnet och som sedan framlades som magisteravhandling. Den 29 september 1808 lär en 29-årig Jöns Jacob Berzelius ha besökt Linnefors hälsokälla.

Idag får Malexander dricks-vatten från en borrad grundvattentäkt, medan Boxholm får vatten från Tranås vattenverk som i sin tur tar vattnet från sjön Sommen. Vem vet, men kanske är dricksvattnet som levereras till boxholmsborna idag lika nyttigt som vattnet från vilken som helst av de uppräknade hälsokällorna...

Text och bild:
KLAS JOHANSSON

Det händer

Evenemangstips
i Boxholms kommun

Tänk på att många evenemang kan kräva föransökan eller förköp och ha begränsat antal platser, kolla alltid innan vad som gäller för det du tänkt gå på.

Filmkväll

Tid: 12/10, kl 19.
Plats: Staffansbo bygdelokal.

Grilllunch

Tid: 13/10, kl 11-13.
Plats: Centrumkyrkan.

Handarbetscafé

Ta med ditt handarbete och eget fika och umgås hos oss!
Tid: 14/10 - 2/12, lör kl 11-14.
Plats: Boxholms bibliotek.

Bokcafé

Kom och prata om månadens bok. Inte utan min syster, av Åsa Hellberg.
Tid: 17/10, kl 14-15.30.
Plats: Boxholms bibliotek.

Språkcafé

Tid: 17/10 - 12/12, tis kl 16.30-18.
Plats: Boxholms bibliotek.

Sagostund

För barn 1-5 år. Vi läser sagor, använder rim och ramsor och sjunger tillsammans. Ingen anmälan.
Tid: 18/10 - 6/12, ons kl 10-10.45.
Plats: Boxholms bibliotek.

Mässa med enkel frukost

Tid: 18/10, kl 09-10.
Plats: Timmerö kapell.

Medlemsfest och musikal

Östgötaatern med minimusikalen I afton Lola Blau med efterföljande middag. Anmälan: Anita Andersson 070-33 68 291 eller tinta.andersson@gmail.com.
Tid: 21/10, kl 16.
Plats: Föreningshuset i Malexander.

Opera: Dead Man Walking

Live på bio.
Tid: 21/10, kl 19.
Plats: Boxholms Folkets hus.

PRO: Medlemsmöte

Projektkören med Anders Nyström medverkar.
Tid: 26/10, kl 15.
Plats: Matsalen, Trivselhuset.

Är det hett här?

En orädd och fartfylld komedi om klimakteriet.
Tid: 6/11, kl 19.
Plats: Boxholms Folkets hus.

Maila ditt evenemang till evenemang@lanstidningen.se senast torsdag veckan innan införande. Vi tar med evenemanget i mån av plats.